

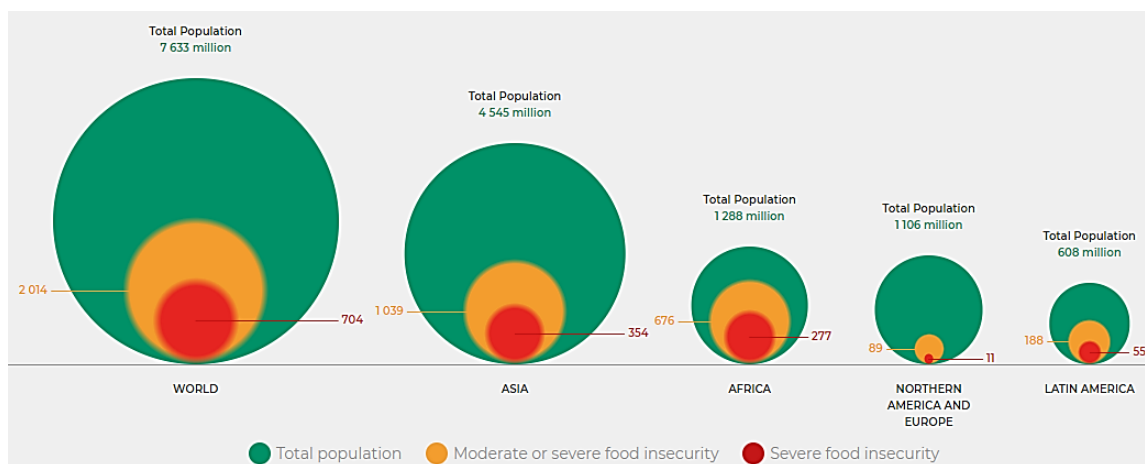
Informes de seguiment de la pandèmia de covid-19 a països i regions del Sud Global Nº 9

9 de juny de 2020

La inseguretad alimentaria a l'Àfrica en temps de covid-19

La seguretad alimentaria, segons l'*Organització de les Nacions Unides per a l'Agricultura i l'Alimentació (FAO, sigles en anglès)* existeix quan les persones poder dur una vida sana i activa a través de la disponibilitat i accessibilitat als aliments suficients tan en quantitat com en qualitat, i que aquests satisfacin les seves necessitats energètiques i s'adaptin a la seva preferència cultural.

A partir de la segona meitat del segle XX la producció d'aliments mundials per habitant ha augmentat un 25%. Segons la *FAO*, tot i haver millorat en números relatius, encara hi ha 2.000 milions de persones al món, un 26,4% de la població, que pateixen inseguretad alimentaria. D'aquests un 17,2% experimenten inseguretad alimentaria moderada, és a dir que no tenen accés regular a aliments nutritius i suficients; i un 9,2% pateixen inseguretad alimentaria severa, és a dir que l'accés a aliments és tan reduït que encorren períodes de fam (FAO, 2019). La següent figura mostra la distribució percentual d'inseguretad alimentaria moderada i severa en diferents regions del món.

Figura 1. Inseguretad alimentaria moderada i severa percentual a diferents regions. Font: FAO, 2019

Com es pot veure, tot i que en números absoluts l'Àsia és la regió que pateix més inseguretad alimentaria moderada i severa, en números relatius, el continent africà té una major part de la seva població amb inseguretad alimentaria.

La inseguretad alimentaria deriva tant en desnutrició com en malnutrició. La malnutrició és un desequilibri en la dieta, on hi falten o hi sobren nutrients i causa, entre d'altres, sobre pes o obesitat. La desnutrició, en canvi, és la deficiència en la ingesta de calories i proteïnes. La *FAO* estima que el 23% de la població de l'Àfrica subsahariana i el 11,5% de la població de l'Àsia del Sud es troben en una situació de desnutrició, i que de el 45% de les morts infantils en aquestes dues regions són a causa de desnutrició (FAO, 2019). En aquest informe ens centrem en

l'augment de la inseguretad alimentària al continent africà i diferents mesures preses per a mitigar aquesta.

Durant les darreres dècades, l'Àfrica ha fet front a diferents crisis econòmiques, polítiques, mediambientals i sanitàries que han augmentat la inseguretad alimentaria de la regió. Això deriva en un augment en la desnutrició i la malnutrició de la població i conseqüentment una major morbiditat i risc de patir malalties greus, entre d'altres, complicacions en el virus SARS-CoV-2.

Per a controlar el covid-19, els països africans han pres diferents mesures de restricció de mobilitat i confinament. Aquestes han sigut especialment problemàtiques per a persones qui treballen en l'economia informal, el 85,5% de la població en la regió, ja que no han pogut sortir a treballar ni anar al mercat a comprar. Per tal de mitigar els impactes d'una economia estancada i una paràlisi en el comerç així com la cada vegada inferior capacitat adquisitiva de les famílies, alguns governs han pres mesures especials.

Per exemple, el president de Sao Tomé i Príncipe tenint en compte la dependència que el país té en importacions d'aliments externes, a mitjans d'abril va iniciar una campanya on incentivava als seus ciutadans a conrear productes per al seu propi abastiment. També, el president d'Uganda va remarcar la importància de disminuir la dependència de productes exteriors, com ara el sucre refinat que s'utilitza per a manufacturar begudes carbonitzades en el país, i va motivar als agricultors a conrear-lo. De la mateixa manera, des de finals de maig ha repartit llavors de blat de moro a tots els agricultors del nord i l'est del país per tal d'assegurar l'abastiment d'aquests cereal entre la població.

Àdhuc, hi ha hagut diferents governs que han actuat de manera assistencial amb la seva població entregant menjar i minimitzant els seus costos de vida. Alguns exemples són el Togo, Senegal, Gabon i Mauritània. El govern de Togo ha pagat l'electricitat a 350.000 llars vulnerables. De la mateixa manera, el govern del Senegal ha subvencionat durant dos mesos les factures d'electricitat i aigua a aquelles llars vulnerables i també ha invertit quantitats considerables per a dotar a tota la població dels aliments bàsics tal i com l'arròs, l'oli i la llet. El govern de Gabon, al començament del confinament també va assegurar les factures d'electricitat i aigua serien gratuïtes i que totes les llars rebrien ajuda alimentària bàsica. Segons el diari *Jornal du Gabon*, aquestes promeses s'estan complint poc a poc i certs sectors de la població es queixen d'aquesta lentitud. El mateix govern s'ha compromès a pagar el lloguer d'aquelles famílies que així ho sol·licitin i demostrin haver perdut els seves fonts de finançament degudes a les mesures de confinament. Finalment Mauritània, segons *l'Agència d'Informació de Mauritània* ha fet donacions de peix a tota la seva població.

Altres mesures preses des de governs del continent africà ha estat la fixació dels preus de bens bàsics com per exemple el peix, els cereals o l'oli que els governs de Mauritània i el Txad han aplicat durant des del començament de la pandèmia.

A nivell regional, per tal d'assegurar l'entrada i sortida de productes els països de la Comunitat de l'Àfrica Oriental (EAC, sigles en anglès) han elaborat un acord on els conductors de camions transfronterers poden transportar lliurement productes essencials i no ser parats a cada

frontera per a ser testejats o obligats a estar 14 dies en quarantena. Tot i que el comerç entre aquests països és abundant, de fet la majoria de fruites i verdures que es consumeixen a Kenya provenen de Tanzània, durant els primers mesos de la pandèmia els conductors van patir tensions alhora de creuar les fronteres, especialment entre Kenya i Uganda i entre Tanzània i Kenya.

Finalment, cal destacar un exemple de inseguretats alimentària acumulada a través d'anys i diferents episodis com és Malawi. Malawi, ha patit en les darreres dècades varis desastres naturals com inundacions, sequeres, brots de malalties i plagues que han debilitat molt la seguretats alimentària de la població. De fet, el 80% d'aquesta viu de l'agricultura de subsistència i els darrers canvis climàtics han disminuït i empitjorat la seva collita. Es calcula que només el 8% dels infants menors de 5 anys consumeixen els nutrients necessaris i molts acaben hospitalitzats rebent suplementos hipercalòrics. A més a més a nivell nacional, el 71% de les exportacions agrícoles del país són de tabac i el consum d'aquest s'ha vist disminuït des de l'inici de la pandèmia. Aquesta inseguretats alimentària conflueix amb una alta morbiditat en la població i sistemes de salut afeblits i amb manca d'equipaments. Actualment gran part de la població de Malawi depèn d'ajudes internacionals i és molt vulnerable a un augment de la inseguretats alimentària.

La inseguretats alimentària pot estar motivada per diferents factors. En aquest informe ens hem limitat a presentar com les restriccions de moviment i el confinament han augmentat el risc a desenvolupar inseguretats alimentària i algunes accions preses per països africans per mitigar aquestes. Tanmateix, és important recordar que hi ha molts altres factors més enllà dels mediambientals o pandèmics que influeixen en els nivells de inseguretats alimentària que pateixen les poblacions. Aquests factors, entre d'altres són les desigualtats persistents dins dels mateixos països i entre països.

Referències:

Organització de les Nacions Unides per a l'Agricultura i l'Alimentació. The State of food insecurity in the world. 2019. Disponible: <http://www.fao.org/state-of-food-security-nutrition/en/>

Des del grup de recerca BIOCOCOM-SC de la Universitat Politècnica de Catalunya per una banda estem en contacte amb diferents grups de recerca i oficines governamentals per tal de treballar conjuntament en la predicció de l'evolució de la pandèmia COVID-19. Per altra banda portem a terme un seguiment dels mitjans de comunicació de 35 països africans i 9 països llatinoamericans complementats amb entrevistes a especialistes en les zones estudiades.

<https://biocomsc.upc.edu/en/covid-19>